

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

10
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 714 sahifa, 30-oktyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Djumaniyazov Maqsud Allazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instiuiti professori
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna Geologiya fanlari universiteti "Iqtisodiy geologiya" kafedrasini dotsenti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar departamenti rahbari
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi PKQTUMOTMXHB mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Qishloq xo'jaligida innovatsion xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	8
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich , professor; Zaynutdinova Umida Djalalovna , dotsent	
O'zbekiston-Turkiya do'stligi azaliy qadryatlarimiz zaminida yashab kelmoqda.....	13
O'sman Mesten , Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya-O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari	
O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish.....	15
Akkulov Abdulaziz Uralboyevich , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekiston Respublikasini "Yashil" iqtisodiyotga o'tish istiqbollari. Muammolar va yechimlar.....	19
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li , doktorant	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotning o'rni.....	26
Sevara Yaxshimuratova Rustam qizi , assistent-o'qituvchi	
Sanoat barqarorligini ta'minlashda yashil energetikaning o'ziga xos xususiyatlari.....	29
Kadirov Abdumalik Matkarimovich	
Republikamizda "yashil iqtisodiyot"ni shakllantirishda agroxizmatlarni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	36
Mirzayev Q. J. , i.f.d., professor; Jonuzokov M. K. , assistent o'qituvchi	
"Yashil" obligatsiyalarni muomalaga chiqarishning nazariy va amaliy jihatlari.....	40
E. I. Nosirov , i.f.n., dotsent	
Turizm sohasidagi loyihalarni kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	46
Matkabilova Dilorom Xalilullayevna , PhD	
Koreya Respublikasida yashil (eko) turizmning rivojlanish yo'nalishlari va muammolari.....	51
Islomova Dilrabo Salomovna , kafedra assistenti	
Moliyaviy menejment tizimini transformatsiyalashda raqamli marketing samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari.....	55
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich , PhD, dotsent	
Samarqand viloyati ekologik turizm salohiyatidan samarali foydalanish asosida ekoturizm klasterlarini shakllantirish.....	62
Abduraxmanova Aqida Fayzulla qizi , i.f.b.f.d.; Axrоров Farxod Baxriddinovich , i. f. n.; Xo'jamov Bobur , tadqiqotchi	
Ichki turizmni rivojlantirishda davlatning o'rni.....	68
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
O'zbekistonda turizm sohasini rivojlanishiga global trendlarning ta'siri.....	72
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich , i.f.d., professor	
Assessment of the Current State of the Market and Procedure For Lending to Subjects of Tourism Services of the Republic of Uzbekistan.....	79
Karimova Aziza Maxomadrizoyevna , PhD, docent; Maqsudov Orif Shakirovich , assistant	
Islomiy moliya instrumentlari (muzoraba va mushoraka) va ularni tijorat banklarida qo'llash.....	84
Madraximova Gulasal , dotsent; Safarova Nasiba , magistrant	
Mamlakatimizda "Yashil" iqtisodiyot asosida barqaror rivojlanishni ta'minlashning o'ziga xos jihatlari.....	90
Mustafaqulov Yangiboy Bo'riqulovich , Todjimamatova Mashhura Erkinovna ; Nurmatova Hilola A'zamovna ; Berdieva Aziza G'anisher qizi ; Egamberdieva Oydin Abror qizi	
Ways to Improve the Green Recovery in Uzbekistan by Investment and Trade.....	97
Nurbek Khalimjonov , assistant	
Evaluating the Path Towards Sustainable Tourism Development in the Republic of Uzbekistan.....	102
Khusniddin Egamnazarov	
Nexus Between Climate Change and Energy Consumption in Uzbekistan: A Time Series Analysis.....	106
Sarvar Mamasoliyev ; Shodiyor Toxirov	
O'zbekistonda mice turizmni barqaror rivojlanishida qulay infratuzilma.....	112
Xalimova F. N. , katta o'qituvchi	
Ichki turizmni rivojlantirishning ilg'or xorijiy tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llashning iqtisodiy afzalliklari.....	115
Matkarimov Jahongir Shamuratovich , mustaqil tadqiqotchi	
Agroturizmni rivojlantirish orqali hududlarning barqaror rivojlantirish imkoniyatlari.....	122
Jo'rayeva Nargiza Abduvohidovna , kafedra dotsenti	
Turizm sektorida milliy hunaromadchilik mahsulotlarining rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	126
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna , kafedra assistenti	
Роль религиозного туризма в экономике Узбекистана.....	132
Рахимова Дилфуза Мирзакасимовна , преподаватель	
Turistik sanoatining investitsion jozibadorligini boshqarish va samaradorligini baholash.....	139
Sa'dullayeva Gulnoza Sodiq qizi , PhD	

Turizmga innovatsiyon texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	144
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , doktorant	
O'zbekistonning "yashil iqtisodiy strategiyasi" va uni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari	147
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich , dotsent	
An Analysis of the Structure of Trade Between China and Uzbekistan	150
Cao Gang , PhD Candidate	
"Daka-Tex" MCHJ XKning marketing faolyatining takomillashtirish.....	160
Musyeva Shoira Azimovna , kafedra professori	
Mamalakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda oziq-ovqat xavfsizligining o'rni.....	164
Ibragimov G'ayrat Ablaqulovich , PhD; Shukurova Nilufar Qahramonova , tadqiqotchi;	
Umirov Islombek Furkatovich , tadqiqotchi; Tojiqulov Samandar Orufjon o'g'li , tadqiqotchi	
MDH davlatlarida chorva va parandachilik o'sish dinamikasi	169
Abidov Abdujabbor Abduxamidovich , t. f.n., dotsent	
Tijorat banklarida foiz stavkaning likvidlikka ta'siri.....	179
Berdiyarov Baxriddin Tavasharovich , iqtisodiyot fanlari doktori, professor	
O'zbekiston moliya bozorini jahon moliya bozoriga integratsiyalashuvining dolzarb masalalari	186
Burxanov Aktam Usmanovich , i.f.d., prof.; Xudoyqulov Xurshid Xurramovich , i.f.d., prof.	
O'zbekiston Respublikasining Jahon savdo tashkilotiga a'zo bo'lishiga oid	191
Ruzibayev Jahongir Nodirovich	
O'zbekistonda ikkilamchi qimmatli qog'ozlar bozori hozirgi holati tahlili.....	194
Ro'ziqulov Abdimo'min Qussam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Raqamli texnologiyalar orkali turizm industriyasini rivojlantirish usullari	200
R. P. Zarikeyev , mustaqil doktorant	
Korxonada iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda inson resurslaridan foydalanish amaliyoti	206
Abdualimov Ashraf Qurbonaliyevich , doktorant	
Oliy ta'lim muassasalarida to'lov-kontrakt shakli mablag'lari bo'yicha xarajatlar va ular hisobining amaldagi holati	211
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna , doktorant	
O'zbekistonda oziq-ovqat bozori nazariy tahlili.....	216
Abduraxmanova Zuxra Toxir qizi , doktorant	
Sug'urta munosabatlarini takomillashtirishning istiqbollari	221
Abdutarapova Dildora Farxodjon qizi , doktorant	
Functions of Management in Education and Its Significance	231
Akhatova Shakhnoza Akram kizi , teacher	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini moliyalashtirishni yangicha usullarini o'rganishning ayrim dolzarb masalalari	235
Ametov Quvondik Mamatjanovich , mustaqil izlanuvchi	
Yog'-moy sanoati korxonalarini kapitali rentabelligini oshirish yo'nalishlari.....	238
Amirzoda Hamrayev , katta o'qituvchi	
Banklararo to'lov tizimini raqamli iqtisodiyotdagi rolini oshirish choralari.....	244
Amonov Alisher , o'qituvchi	
Baholash faoliyatini raqamlashtirish istiqbollari.....	248
Bobirjon Aktamov , katta o'qituvchi	
Marketing xizmati samaradorligini baholashda PEST tahlil usulining ahamiyati va qo'llash imkoniyatlari	253
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li , katta o'qituvchi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining vujudga kelish zarurati, umumiy hisobotlarining tuzilishi va O'zbekistonning MHXSga o'tishida vujudga keladigan muammolar va ularni bartaraf etishning istiqbolli yo'nalishlari.....	259
Djurayeva Iroda Bahrom qizi , doktorant, o'qituvchi	
Samaradorlikni korxonada iqtisodiyotida tutgan o'rni	265
Fayziyeva Nilufar Shuxrat qizi , PhD, katta o'qituvchi	
Avtomobil transporti korxonalarida amortizatsiya xarajatlari va uning hisobini takomillashtirish masalalari...269	
G'anibayev Iloxomjon Shokiraliyevich , doktorant	
Turistlar statistik hisobini olib borish bo'yicha xalqaro standartlar va tajribalar tahlili	275
Jumanova Zilola To'ychiyevna , doktorant	
Tijorat banklari ipotekali kreditlarining qaytuvchanlik holatini barqarorlashtirish choralari	280
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li , kafedra o'qituvchisi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni amalga oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	284
M. Samiyeva , kafedra assistenti	
Assessment of the Economic Effectiveness of the Railway Transport System	288
Mannonov Shahruhmirza Abdurashidovich , independent researcher	
O'zbekistonda mikromoliya tashkilotlarining iqtisodiy faoliyat samaradorligini oshirish yo'llari.....	294
Nazarova Muslima Nazarovna , PhD, i.f.f.d., katta o'qituvchi	

Mamlakatimizda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari.....	301
Odilov Dilshodjon Tulqinovich	
O'zbekistonda paxtachilik majmuasining iqtisodiy samaradorligini oshirish	307
Xoliqov Tolibjon Luptullaevich , kafedra assistenti	
Ta'lim tizimi boshqaruvida "time menejmenti" texnologiyalarini qo'llash.....	311
Radjabova Gavxar Umarovna , kafedra dotsenti	
Improving Trade Effectiveness Through Merchandising: Theory and Practice	316
Ravshan Aliyevich Allayorov , Associate Professor	
An'anaviy moliya tizimidagi yangi yondashuv va yechimlar	319
Abrorov Sirojiddin , PhD; Bunyod Usmonov , PhD	
Ijtimoiy fondlar va maqsadli jamg'armalar faoliyatini takomillashtirish.....	325
Samiyeva Gulnoza Toxirovna , PhD, i.f.f.d.	
Tikuv-trikotaj korxonalarining brend jozibadorligini marketing strategiyalari asosida oshirish.....	332
Sh. Sh. Ziyayeva , katta o'qituvchi	
Surxondaryo mintaqasining ekoturizm salohiyati nuqtayi nazaridan baholash	337
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
Совершенствование учета неиспользованных основных средств в Республике Узбекистан.....	340
Усманов Фаррух Обитжонович , научный сотрудник кафедры	
An'anaviy moliya tizimining metodologik muammolari, shuningdek moliya tizimida yuz beruvchi inqirozlar va ziddiyatli vaziyatlarning yuzaga kelish sabablari	348
Xabibullayev Dadajon Ro'ziboyevich , stajor tadqiqotchi	
Dehqon xo'jaliklarida mahsulot yetishtirish samaradorligini oshirishda tomorqa xizmati klasterlarini takomillashtirish	355
Xamrayeva Sayyora Nasimovna , kafedra professori; Ochilova Nargiza Akramovna , doktorant	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	360
Nosirov Javlonbek Jamoliddin o'g'li , doktorant; Raxmatov Ziyodullo Nosirovich , dotsent	
BMT Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida kambag'allikni qisqartirish va oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash masalalari.....	363
Yusupov M. S. , PhD	
Мировые финансовые центры точки роста экономики	369
Абдуллаев Анвар Фархадович , PhD., доцент кафедры	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy ijtimoiy qarashlaridagi umumiylik va xususiqlik	375
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , PhD	
Математическое обоснование вычисления моды и медианы в статистике.....	379
Бердикулова Ирода Райимкуловна , старший преподаватель; Усманов Шахзод Шохрухович , студент	
Yirik soliq to'lovchi korxonalar faoliyatini rag'batlantirishda soliq ma'murchiligining istiqbollari.....	390
G'aniyev Shaxriddin Vohidovich , i. f. d., Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich , PhD	
Sog'lomlashtirish turizmi klasterlari faoliyatida innovatsion faoliyatni boshqarishning kross-innovatsiyalar asosidagi modeli	395
G'ofurov Azizbek Umarjonovich , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklari faoliyatidagi kredit risklarini boshqarishni takomillashtirish yullari.....	400
J. Y. Isakov , i.f.d, professor	
Mehnat bozorining raqamlashgan iqtisodiyotdagi statistik masalalari.....	405
A. Abduvohidov , i. f.d., professor	
Davlat oliy ta'lim tashkilotlarida xarajatlar hisobini yuritish.....	407
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich , PhD	
Актуальная ситуация в сегменте теневой экономики в Республике Узбекистан.....	412
Кошанов Абдимурат , независимый исследователь	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	416
Qurbonova Shaxrinoz , doktorant	
Erkin iqtisodiy hududlarda investitsion faollikni oshirish masalalari.....	420
Qilicheva Kamola Muzaffarovna , mustaqil tadqiqotchi	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida).....	425
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich , erkin izlanuvchi	
Sug'urtada assistans xizmatlarini takomillashtirish	433
Maxmudov A. M.	
Цифровизация бухгалтерского учета.....	439
Мирсодиқова Дилобар Дилшод кизи , самостоятельный соискатель	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatini rivojlantirishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish.....	445
Nasurova Kamola Ravshanovna , PhD	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	451
Нуриллаев Рахмат Ярашевич , к.с.х.н., доцент; Нуриллаев Шердил Жамолiddin угли , магистр	

Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	456
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Uy-joy fondi boshqaruvini samarali tashkil etish	460
Berdiyeva Dilfuza Axatovna, PhD, dotsent	
Экономика знаний как высший ступень развития инновационной экономики	466
Хасанхонова Нодира Исаметдиновна, PhD	
Kichik biznes subyektlarini samarali investitsiyalashning ilg'or xorijiy davlatlar tajribasi.....	471
Ruziyeva Dilobar Isomjonovna , iqtisod fanlari nomzodi	
Davlat-xususiy loyihalarining mazmun-mohiyati, ilmiy-nazariy asoslari	481
Suleymanov Farrux Raximjonovich , mustaqil izlanuvchi	
Комплексный анализ хозяйственно-экономической деятельности и устойчивости АО "Узавтосаноат"	487
Туйчиев Комилжон Лазизович , доцент кафедры	
Экономическая сущность и важность повышения эффективности	
производства каракулеводческой продукции.....	493
Тулкин Хайтмуродович Фармонов , профессор; Нуриллаев Жамолiddин Ярашевич , докторант	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	499
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , PhD, kafedra dotsenti	
Инновационные методы энергосбережения как способ повышения	
конкурентоспособности предприятия	503
Хамдамова Гавхар Абсаматовна , к.э.н., профессор	
Hudud sug'oriladigan yerlarida suv resurslaridan foydalanish holati tahlili	508
Shoxujayeva Zebo Safoyevna , i. f. n., professor, katta ilmiy xodim	
Hududlarning moliyaviy-investitsion salohiyatini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari	513
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi , kafedra dotsenti i. f. d.	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda xodimlar faoliyatining axborot tizimlarini samarali tashkil qilish.....	521
Yuldashev Furqat Nurilloevich , doktorant	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyoti sharoitida elektron biznesni rivojlantirish yo'llari	524
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich , PhD; Akramov G'ayrat Otobek o'g'li , talaba	
An Analysis of Green Taxation and Its Effect on Economic Growth	530
Fayzieva Nargiza Rabimovna , PhD	
Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy jihatlari	537
Qurbonov Jasurbek Pozilovich , kafedra dotsenti	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm industriyasining rivojlanishi va istiqboli	540
Abdulxakimov Zuxrali Tursunaliyevich , PhD, kafedra dotsenti	
O'zbekistonda energetika korxonalarini faoliyatida korporativ	
boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	544
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna , mustaqil tadqiqotchi	
O'rta Osiyo davlatlarida rekreatsiya turizmi.....	548
Shaymanova Nigora Yusupovna , doktorant	
Korxonaga investitsiyalari xususidagi ilmiy-nazariy yondashuvlar va qarashlar evolyutsiyasi.....	552
Eshqo'ziyev Oxunjon Oybek o'g'li , doktorant	
O'zbekiston sanoatining rivojlanish tendensiyalari, muammo va yechimlari.....	559
Shavqiyev Erkin , i. f. n.	
"Yashil iqtisodiyot" ga o'tish zaruriyati, dastaklari va uning o'ziga xos tamoyillari	565
Berdiyev Baxtiyor Sodiqovich , kafedra dotsenti	
Innovatsion faoliyatni rivojlantiruvchi omillar va ulardan samarali foydalanish yo'nalishlari	571
Ashurov Maxammadjon Sotvoldiyevich , i. f. n., kafedra dotsenti	
Ijtimoiy tarmoqlar analitikasi.....	576
S. Qulmatova , PhD, dotsent	
Analysing the Functioning of Enterprise Management in the Context of Institutional Reforms	581
Kurpayanidi Konstantin Ivanovich , Professor	
Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi samaradorligini baholash	586
Ruxsatova Rushana O'ktamovna , erkin tadqiqotchi	
Soliq tushumlarini prognozlashtirish modellarini qurishning klassik va intellektual usullari	593
Narmanov Ulug'bek Abdugapporovich , PhD; Maqsudov Azamat Maqsud o'g'li	
Kompaniyani samarali boshqarishda marketingning o'rni va uning tamoyillarini qo'llash istiqbollari.....	598
Usmonova Dilfuza Ilhkomovna , kafedra dotsenti	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	602
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли , научный сотрудник	
Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy manbalari bo'yicha xarajatlar hisobi va uni takomillashtirish.....	608
Artikov Kurbonazar Amonovich , mustaqil ilmiy tadqiqotchi	
Innovatsion iqtisodiyot sharoitida inson kapitaliga yo'naltirilgan investitsiyalarning ahamiyati.....	614
Asamxodjaeva Shoira Shukurullaevna , katta o'qituvchi	

Перспективы развития инноваций и роль стартапов: зарубежный опыт, проблемы и решения.....	618
Ачилова Ширин Шавкат кизи , старший преподаватель	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarni kreditlashda garov ta'minotini takomillashtirish	622
Bazarova Nigora Ravshanovna , kafedra dotsenti	
Sug'urta tashkilotlari investitsiya faoliyatini boshqarish masalalari	627
Kenjayev Ilhom G'iyozovich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	632
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich , Scientific researcher	
Tijorat banklari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish yo'llari	637
Mirpulatova Luiza Mansurovna , doktorant	
Tijorat banklarining tadbirkorlik subyektlarini kreditlash metodologiyasining ekonometrik tahlillari.....	642
Norov Akmal Ruzimamatovich , DSc, kafedra professori	
Tijorat banklarida kreditlash amaliyotini takomillashtirish yo'llari	649
Norova Nozima Nabiyeвна , katta o'qituvchi	
Hufiyona iqtisodiyotni qisqartirish orqali mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish mexanizmlari	657
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li	
Jahondagi kuzatilayotgan globallashuv va tabiatdagi o'zgarishlar oqibatida kelib chiqayotgan turli xatarlardan himoya qilishda sug'urta tashkilotlari oldida turgan vazifalar ("O'zbekinvest" EISK AJ misolida).....	661
Sayfullo Mirzoyev	
International Experiences on Restoration of Financial Stability Through Indicators in Commercial Banking Sector	666
Solijonova Muxlisa Azamatovna	
Pensiya yoshining pensiya ta'minoti tizimiga ta'siri.....	668
Tursunov Jaxongir Pulatovich , DSc	
Mamlakat iqtisodiyotini islom moliya instrumentlari orqali rivojlantirish istiqbollari.....	673
Xalikov Ulug'bek Rustamovich , PhD	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	678
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova , mustaqil izlanuvchisi	
Qishloq xo'jaligi korxonalarini davlat tomonidan qo'llab quvvatlashning innovatsion menejment tamoyillari... 683	
Shaniyazova Zamira Oralbayevna , PhD	
Тенденции развития жилищного строительства.....	688
Алиева Зилола Маматвалиевна , доцент кафедры	
Tadbirkorlik subyektlarini moliyalashtirishning innovatsion usullari.....	692
Shakirova Nigora Axralovna , kafedra dotsenti v.b.	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'larining shakllanishi va nazorat qilinishi.....	698
Xusanov Nishonboy Abdusattarovich , filologiya fanlari doktori, professor	
Спиртные напитки - вред здоровью	702
Кариева Халима Икромжоновна , старший преподаватель кафедры	
Importance of Social Infrastructure Development in Rural Areas	706
Munisa Alimova	
Davlat xizmatida agile loyiha boshqaruvi texnologiyasidan foydalanish.....	709
Isaqova Zebo Murodovna , f.f.n. (PhD), tadqiqotchi	

ERKIN IQTISODIY HUDUDLARDA INVESTITSION FAOLLIKNI OSHIRISH MASALALARI

Qilicheva Kamola Muzaffarovna

Toshkent moliya instituti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etish va rivojlantirish tendensiyalari tahlil etilgan. Tahlil natijalariga ko'ra, ushbu zonalarga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni yanada faollashtirish bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: harakatlar strategiyasi, xorijiy investitsiya, erkin iqtisodiy zona, O'zbekiston Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi, soliq imtiyozlari, infratuzilma tarmoqlari, investitsion faollik, megapolis.

Abstract: This article analyzes trends in the creation and development of free economic zones in Uzbekistan. According to the analysis, it was proposed to strengthen the attraction of foreign investment in these zones.

Key words: Action strategy, foreign investment, free economic zone, Fund for Reconstruction and Development of Uzbekistan, tax incentives, infrastructure, investment activity, metropolis.

Аннотация: В данной статье анализируются тенденции создания и развития свободных экономических зон в Узбекистане. Согласно результатам анализа, в этих зонах было предложено усилить привлечение иностранных инвестиций.

Ключевые слова: Стратегия действий, иностранные инвестиции, свободная экономическая зона, Фонд реконструкции и развития Узбекистана, налоговые льготы, инфраструктура, инвестиционная деятельность, мегаполис.

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyotida tarkibiy o'zgarishlarni yanada chuqurlashtirish va hudud korxonalarining innovatsion faoliyatini jadallashtirish, modernizatsiyalash sharoitida esa investitsiyalarni samarali boshqarish va bu boradagi va zifalarni izchil amalga oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mamlakatda investitsion faoliyatdagi tavakkalchilikning yuqoriligi, investitsion muhitni shakllantirishning mintaqalar uchun moslashuvchan modellarining qo'llanilmasligi, erkin iqtisodiy zonalarda amalga oshirilayotgan loyihalarning yakunlanmasligi, potensial va istiqbolli investorlarning samarali faoliyatini ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini ishlab chiqish masalalari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Investitsion muhit jozibadorligini oshirish yo'nalishi sifatida "mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash, to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni jalb etishni rag'batlantirish, investitsiya loyihalarini o'z vaqtida va sifatli amalga oshirish, yangi ishlab chiqarish quvvatlari va ish joylarini yaratish, infratuzilmani takomillashtirish hamda hududlarni obodonlashtirish va xalq farovonligi darajasini oshirish"^[1] bo'yicha muhim vazifalar belgilab berilgan. Mazkur vazifalarning samarali ijrosi respublikamizda investitsion muhit jozibadorligini boshqarishni takomillashtirishni taqozo etadi.

Shunday qilib, erkin iqtisodiy hudud – bu mamlakat rivojlanishining iqtisodiy, ijtimoiy, demografik mezonlari va ehtiyojlari bilan belgilangan, maxsus maqsadli yo'naltirilgan chegaralangan bir qismidir. Bunday hudud davlatning turli xil boshqaruv pog'onalari va hokimiyat organlari tomonidan, chet el investorlariga erkin iqtisodiy hududlar turiga muvofiq tarzda taqdim etiladigan iqtisodiy imtiyozlarning muayyan to'plami bilan tavsiflanadi. Erkin iqtisodiy hudud maxsus tashkil etiladigan yoki oldindan mavjud respublika yoki mintaqaviy tuzilmalar tizimida faoliyat yuritadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TANQIDIY TAHLILI

E. F. Avdokushin va Y. Gorbunovalarning ^[2] tadqiqotlarida erkin iqtisodiy hududlar “Maxsus iqtisodiy hudud” sifatida talqin etilgan. Ularning yondashuvi bo‘yicha bunday hududlar boshqa hududlarga nisbatan davlat aralashuvining kamayishi va iqtisodiy erkinligining ortishi ekanligi asoslangan.

Babinsev va Valliulinlar ^[3] tadqiqotlari esa “Alohida iqtisodiy hudud” termini ishlatilgan. A. Shermuhammedov tomonidan “Ochiq iqtisodiy mintaqa” termini ishlatilgan ^[4]. Biroq “ochiq” so‘zining rus va boshqa tillardagi ma‘nosi erkin iqtisodiy hududga mos emas va tor ma‘no kasb etadi. Jahon olimlarining e‘tirofi bo‘yicha erkin iqtisodiy hududlarni ochiq hududlar sifatida ham qayd qilish holatlari mavjud.

Erkin iqtisodiy hududning eng muhim belgilari to‘g‘risida ham bir qator ilmiy-nazariy yondashuvlar mavjud. Rus olimi S. G. Ovchinnikova tomonidan “erkin tadbirkorlik hududi” termini ilgari surgan ^[5], A. Leusskiy esa “O‘ziga xos bojxona tartibi o‘rnatilgan hudud” sifatida qayd etadi ^[6]. Tadqiqotchilar N. Smorodinskaya, V. Babinsev, X. Valliulinlar esa “erkin iqtisodiy zonaning asosiy sharti imtiyozlarda ekanligini ta’kidlaydi ^[7]. V. Papovning fikricha esa erkin iqtisodiy zonalar shunday hududlarki, bu boshqa hududlardan alohida ajratilgan davlat tomonidan maxsus imtiyoz va qulayliklar berilgan bu afzalliklar davlatning biror boshqa yerida yoki iqtisodiy tarmog‘ida kuzatilmaydi ^[8] degan fikrlarni ilgari suradi. T. P. Dankoning talqinicha erkin iqtisodiy hududlarni “...qulay investitsiya muhitini yaratish hamda ishlab chiqarishni, savdo-sotiqni, ilmiy faoliyatni rag‘batlantirish mexanizmi” sifatida baholaydilar ^[9].

A. V. Vaxabov, Sh. X. Xajibakiyev, N. G. Muminovlarning fikricha, “Erkin iqtisodiy hudud – bu mahalliy hamda xorijiy tadbirkorlar faoliyat yuritishi uchun maxsus imtiyozli iqtisodiyot amal qiladigan chegaralangan hududdir ^[10]”, deya ta’riflar keltirib o‘tilgan. S. S. Mirzaliyeva tomonidan berilgan ta’rifga ko‘ra, “Erkin iqtisodiy zona – mamlakat (yoki mamlakatlar) hududining muayyan ijtimoiy, iqtisodiy texnologik vazifalarni hal etish maqsadida barpo etiladigan, maxsus ma’muriy boshqaruvga va xo‘jalik yurituvchi subyektlarning imtiyozli rejimiga ega bo‘lgan qismidir” ^[11]. Sh. I. Mustafaqulovning ta’kidlashicha, erkin iqtisodiy hudud – bu mamlakatning imiji ham. Erkin iqtisodiy hududlar, hatto, yomon faoliyat yuritgan taqdirda ham mamlakatni liberallashtirishga xizmat qiladi. Erkin iqtisodiy hudud qaysi mamlakatda, uning qaysi hududida yaratilmasin, u ijtimoiy loyihadir. Hududni yaratish nafaqat hudud uchun qo‘shimcha daromad keltiradi, balki butun mamlakat uchun turli shaklda foydali qaytim beradi ^[12]. S. S. Bozarovning tadqiqot ishlarida erkin iqtisodiy zona davlatning iqtisodiy va geografik jihatdan qulay hududida tashkil etiladigan, mamlakat iqtisodiyotini rivojlantiradigan va uning jahon iqtisodiyotiga integratsiyalashuvini ta’minlaydigan, alohida imtiyozlar majmuyini o‘z ichiga olgan huquqiy rejimga ega bo‘lgan hamda chet el elementi bilan murakkablashgan turli huquqiy munosabatlar amalga oshiriladigan maxsus ajratilgan hudud sifatida ko‘rilgan ^[13]. A. A. Ostonaqulov tadqiqotlariga ko‘ra, erkin iqtisodiy zona – ... iqtisodiyotni diversifikatsiyalashning hududiy uslubi sifatida foydalanish hamda zamonaviy texnologiyalarni iqtisodiy tuzilmaga joriy qilish uchun tashkil etilgan hududdir, deya mualliflik ta’rifi berilgan ^[14].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Jahon tarixidan ma’lumki, erkin iqtisodiy zonalar shaklan va mazmunan rivojlanib kelmoqdalar. Birinchi marta u “Erkin savdo zonasi” shaklida tashkil qilingan bo‘lsa, keyinchalik “Alohida iqtisodiy zona”, “Erkin iqtisodiy zona”, “Erkin tadbirkorlik zonasi”, “Erkin ishlab chiqarish zonasi” kabi nomlar bilan ataldi. Ayrim hollarda erkin so‘zining o‘rniga “ochiq” iborasi ham ishlatilgan, ya’ni “Ochiq iqtisodiy zona”, “Ochiq port” kabilar. Bizning mamlakatimizda tashkil qilingan bunday zonani “Erkin industrial-iqtisodiy zona”, deb nomlandi. Buning nomi ham mamlakatlar iqtisodiy taraqqiyotiga mos ravishda rivojlanib bormoqda.

Hozirgi globallashtirish davrida har bir davlat o‘z oldiga ulkan maqsadlarni qo‘yishi aniq, lekin bu maqsadlar investitsiyalarsiz tashkil etishili qiyindir. Shu investitsiyalarning majoziy ma’noda o‘chog‘i hisoblangan erkin iqtisodiy zonalar hisoblanadi. Bugungi kunda dunyoning 150 dan ortiq davlatida tashkil etilgan erkin zonalar mamlakatlar taraqqiyoti uchun xizmat qilib kelmoqda. O‘zbekistonda ham qariyb, 15 yillik tajriba mavjud. Bu jarayon albatta O‘zbekiston uchun rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar tajribasini o‘rganishni talab qiladi. Ilmiy ishda tizimli yondashuv, grafik, induksiya va deduksiya, analiz va sintez, taqqoslash va guruhlash metodlari elementlaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Bu borada O‘zbekiston iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarni jalb etish vaositalaridan biri hisoblangan erkin iqtisodiy zonalar, texnoparklar va kichik sanoat zonalarni tashkil etish, ularning faoliyat samaradorligini oshirish borasida olib borilayotgan ishlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Qayd etish kerakki, hozirda mamlakatimiz hududlarida 23 ta erkin iqtisodiy zona va 150 dan ortiq kichik sanoat zonalari faoliyat yuritmoqda.

№	ЭИЗ фаолият йўналиши	ЭИХ номи
1	Саноат ишлаб чиқаришга мўлжалланган ЭИЗлари (9та)	“Навоий”, “Ангрен” ва “Жиззах”, “Ургут”, “Гиждувон”, “Кўкон”, “Хазорасп”, “Наманган” ва “Сирдарё” ЭИЗ
2	Фармоцевтика ЭИЗлари (7та)	“Нукус-фарм”, “Зомин-фарм”, “Косонсой-фарм”, “Сирдарё-фарм”, “Бойсун-фарм”, “Бўстонлик-фарм” ва “Паркент-фарм” ЭИЗ
3	Қишлоқ хўжалик ЭИЗлари (2та)	“Балиқ ишлаб чиқарувчи”, “Бухоро-агро” ЭИЗ
4	Туристик ЭИЗ	“Чорвоқ” ЭТЗ
5	Транспорт логистика соҳаси ЭИЗ	“Термиз” ЭИЗ
6	Спорт инвентарларини ишлаб чиқариш бўйича ЭИЗ	“Спорт” ЭИЗ

1-jadval: O'zbekistonda faoliyat olib borayotgan erkin iqtisodiy zonalar

E'tiborlisi, erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirishni jadallashtirish, xorijdan yuqori texnologik uskunalar xarid qilish uchun O'zbekiston Tiklanish va taraqqiyot jamg'armasi mablag'i hisobidan 100 million dollar miqdorida chet el valyutasidagi kredit liniyasi ochilgan.

Navoiy viloyatida erkin industrial-iqtisodiy zonaning tashkil etilishi bejiz emas. Chunki O'zbekistonda Navoiy viloyati oltin qazib oluvchi konchilik sanoati, zamonaviy industriyaning yirik tarmog'i sifatida iqtisodiy salohiyati bilan ma'lum va mashhurdir. Bugun Navoiy kon-metallurgiya kombinati 5 ta hududga joylashgan: Uchquduqda-Shimoliy, Zarafshonda-Markaziy (Navoiy), Nurobodda-Janubiy (Samarqand), Marjonbuloqda-Sharqiy (Jizzax) va Zarmetanda-Sharqiy (Samarqand) kon boshkarmalari mavjud. Sanoatning bu tarmog'i o'ziga xos tarixga va tavsifga ega. O'tmishda ham ajdodlarimiz konchilik sanoatini xuddi shu hududlarda olib borganligi to'g'risida bir qancha tarixiy manbalar mavjud. Bu esa bizga konchilik sanoati tarixini o'rganishdek, muhim ahamiyatga ega bo'lgan vazifani yuklaydi. Buni ham ekologik turizmning bir qismi sifatida targ'ib qilish lozim bo'ladi. Chunki ushbu konlar nafaqat xorijlik, balki mamlakatimiz fuqarolari uchun ham ahamiyatlidir.

Hozirgi paytda xalqaro miqyosda O'zbekiston ishonchli investitsion sherik sifatida o'zini namoyon qilgan mamlakat. Chunki boshqa sheriklari oldida investitsion va boshqa majburiyatlarini qat'iyon bajarib kelmoqda. Bunga bir qator qabul qilingan va amal qilib kelayotgan qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlar asos bo'lmoqda. Jumladan, mamlakatimizda erkin iqtisodiy zonalar tashkil etish va ular faoliyatiga doir munosabatlar 1996-yil 25-aprelda qabul qilingan “Erkin iqtisodiy zonalar to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni bilan tartibga solingan edi. Yaqinda bo'lib o'tgan Oliy Majlis Senatining o'n to'qqizinchi yalpi majlisida ma'qullangan “Erkin iqtisodiy zonalar to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish haqida”gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni amaldagi Qonunni takomillashtirish bilan birga, uni amalga oshirish mexanizmini ham xalqaro talablar darajasiga javob beradigan holatga keltirildi.

Bularning barchasi xorijiy investorlarning manfaatlarini kafolatlaydi va ayni chog'da huquqlarini ham himoyalaydi. “Navoiy” erkin industrial-iqtisodiy zonasida yaqin yillarda yuzga yaqin xorij ishlab chiqarish korxonasi va fabrikalari qurilishi loyihalashtirilgan bo'lib, hozirgi kunda bir qator istiqbolli loyihalar bo'yicha qurilish ishlari boshlab yuborildi. Shuni ta'kidlash lozimki, investorlarning asosiy qismini koreys ishbilarmonlari tashkil qilmoqda. Shuningdek, arab va boshqa davlatlardan bir qator ko'zga ko'ringan ishbilarmon doira vakillari ham ushbu hududda ishlab chiqarish korxonalarini tashkil etish niyati borligini bildirmoqda.

Bugungi kunda ham yirik moliya korporatsiyalar vakillari va ishbilarmonlar tomonidan ushbu erkin industrial-iqtisodiy zonaga qiziqishi ortib borayotganligi, ularning ushbu hududga investitsiya kiritish istagini bildirayotganligidan ham anglash mumkin. Demak, kelajakda jahon andozasi talablariga javob beradigan ilg'or texnologiyalarni, energotejamkor texnikalarni jalb etish orqali viloyat iqtisodiyoti yanada ravnaq topishi, minglab yosh yigit-qizlar muqim ish o'rinlariga ega bo'lishi ta'minlanadi. Eng muhimi, xorijiy investorlar o'zlarining vakillari bilan faoliyat ko'rsatishi ham mamlakatimizda turizmni, xususan ekologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat bo'lib hisoblanadi.

2-jadval: “Navoiy” EIZ hududida amalga oshirilgan loyihalar to‘g‘risida ma‘lumot

Ko‘rsatkichlar	Korxonalar soni	Loyiha soni	Loyiha qiymati (mln. doll) O‘z mablag‘i	Shu jumladan					Ish o‘rinlar soni
				Bank krediti	xorijiy kredit liniya	FRRU	To‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiya		
Viloyat jami:	85	107	726,0	258,3	197,5	0,0	38,3	231,8	8 218
Ishga tushgan loyihalar	30	42	206,7	94,1	37,3	0,0	15,8	59,4	2 494
2008–2017-y.	PF–4059-son	16	24	128,8	63,3	32,3		33,2	890
2018-y.		5	6	59,8	25,8	1,5	0,0	15,8	1 305
2018-y.	PQ–4059-son	4	5	57,7	25,5	0,6		15,8	1 277
	PQ–3774-son	1	1	2,2	0,3	0,84		1,0	28
2019-y.		6	9	7,9	4,6	2,2	0,0	0,0	200
2019-y.	PQ–4059-son	1	3	1,4	1,4	0,03			58
	PQ–3774-son	3	4	3,2	1,6	0,6		1,1	49
	PF–5719-son	2	2	3,3	1,7	1,6			93
2020-y.		3	3	10,1	0,3	1,4	0,0	0,0	99
2020-y.	PQ–4059-son	1	1	7,5				7,5	72
	PQ–3774-son	1	1	0,9				0,9	11
	PF–5719-son	1	1	1,7	0,3	1,4			16
Amalga oshirilayotgan loyihalar	55	65	519,4	164,2	160,2	0,0	22,5	172,4	5724
2020–2021-y.	PQ–4059-son	16	21	122,5	41,0	7,5		22,5	1 500
	PQ–3774-son	19	24	111,7	19,5	54,4		37,8	1 378
	PF–5719-son	20	20	285,2	103,7	98,3		83,3	2 846

Tahlil ma‘lumotlaridan ko‘rinadiki, sanoat korxonalarining hajmi yildan yilga o‘sib bormoqda. Bu esa, o‘z navbatida, EIZ sanoat mahsulotlarining salmog‘i oshib borayotganligidan dalolat beradi.

“Navoiy” erkin iqtisodiy zonasida jami loyihalarga kiritilgan investitsiyalar ulushi bo‘yicha yetakchilik qilayotgan mamlakatlarga – Hindiston (29%), Janubiy Koreya (25%), XXR (8%), Polsha (12%) kabilarni kiritish mumkin. Bugungi kunda ushbu xorijiy mamlakatlar kapitali ishtirokida ko‘plab sanoat korxonalari tashkil etilgan. Ularga ushbu mamlakatlardagi yuqori texnologiyalarni kiritishga ham alohida ahamiyat berilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Erkin iqtisodiy hududlar faoliyatini jadal rivojlanishi, ularga xorijiy investorlarni jalb etish, rezidentlarni ichki investitsiya salohiyatini erkin iqtisodiy zonalar uchun yo‘naltirish, erkin iqtisodiy hududlarning faoliyat samaradorligini uzluksiz ta‘minlash – mamlakatning investitsiyaviy salohiyatiga ta‘sir etuvchi asosiy masalalardan biri bo‘lib qolmoqda. Bugungi kunda erkin iqtisodiy hududlarni to‘g‘ridan-tug‘ri xorijiy investitsiyalarni jalb etishdagi investitsiyalar uchun “megapolis”, xorijiy firmalarning asta-sekin milliy iqtisodiyotga integratsiyalashuv vositasi, iqtisodiyot liberallashtirishining asosiy shartlaridan biri sifatida baholash o‘rinlidir. Shu sababli erkin iqtisodiy hududni rejalashtirish bosqichidayoq chet el firmalarining mahalliy tadbirkorlar bilan bevosita va teskari aloqalarini o‘rnatish imkoniyatlarini ko‘zda tutish zarur. Bunday aloqalar mahalliy xom-ashyo tovarlarini, komponentlarni, yarim tayyor mahsulotlarni, majmuaviy asbob-uskunalarini va xizmatlarni olish imkoniyatini ta‘minlashi zarur. Tadqiqotlar natijasida olingan ma‘lumotlar asosida fikrimizcha viloyatning investitsiyaviy-iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish bo‘yicha quyidagilarni amaldagi oshirish maqsadga muvofiq:

Respublikamizda erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini takomillashtirishda ulardagi Direksiyalarning investorlarni mustaqil qidirib topish va jalb qilish uchun vakolatlarini kengaytirish, ularning imkoniyatlari haqida salohiyatli investorlarni batafsil axborot bilan ta‘minlash, ushbu zonalarda kredit olishga yengilliklar yaratishda maxsus ixtisoslashtirilgan banklarni tashkil etish zarur.

Maxsus zonalar jozibadorligini oshirishda investitsiya kiritish bo'yicha maslahat markazlari, patent himoyasi bo'yicha yordam, savdo korxonalarini, maishiy xizmat ko'rsatish markazlari, zamonaviy dorixonalar, xalqaro standartlarga javob beradigan tibbiyot va ta'lim muassasalari, xordiq chiqarish va madaniyat markazlarini barpo etish, ma'muriy kengashni tashkil etishda hukumat a'zolaridan tashqari xorijiy kompaniyalar rahbarlari, savdo-sanoat palatasi a'zolari, parlament vakillarini ham jalb qilish lozim.

Erkin iqtisodiy zonalarga xorijiy investorlarni jalb etishdagi muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmasining rivojlanganligi xorijiy va mahalliy investorlar faoliyat samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi omillar sifatida qayd etiladi. Bu kabi masalalarni mahalliy byudjetlar hisobidan amalga oshirish maqsada muvofiqdir.

Foydalangan adabiyotlar ruyxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 14-maydagi "O'zbekiston Respublikasi investitsiya dasturini shakllantirish va amalga oshirishning sifat jihatidan yangi tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5717-son Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 15.05.2019-y., 06/19/5717/3132-son; 18.08.2020-y., 06/20/6042/1190-son.
2. Авдокушин Е. Ф. Свободные (специальные) экономические зоны. – М., 1999.
3. Бабинцев В., Валлиулин Х. Особые экономической зоны. Российской экономической журнал. 1992. №9. 117 с.
4. Shermuhammedov A. Ochiq iqtisodiy mintaqalar. O'zbekiston axborotnomasi-1998-y.№1 (sentabr, oktabr)75 bet.
5. Овчинникова С. Г. Зона свободного предпринимательства. Учебник. – СПб., 1996., ст-12.
6. Леусский А. Экономика зон свободного предпринимательства. – СПб., 1991 ст –11.
7. Смородинская Н. Свободные экономические зоны Вест. ДВО РАН-1993.№4.5 С3-22.
8. Papava Vladimer. The Immortal idea of a free economic zones, Georgian Foundation for Strategic and International Studies, 2007. 1-16 p.
9. Данько Т. Л. Свободные экономические зоны в мировом хозяйстве. – М.: ИНФРА-М., 1998. – С 168.
10. Vaxabov A. V., Xajibakiev Sh. X., Muminov N. G. Xorijiy investitsiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Moliya, 2010. – 180-b
11. Mirzaliyeva S. S. Erkin iqtisodiy zonalarni rivojlantirishning xorij tajribasi. I. f.n. ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya Avtoreferati. – Toshkent: TDIU 2001. – 8-b
12. Mustafaqulov Sh. I. Investitsion muhit jozibadorligi: nazariya, metodologiya va amaliyot. Monografiya. – T.: "Iqtisod-Moliya", 2017. – 56-b.
13. Bozarov S. S. O'zbekiston Respublikasi erkin iqtisodiy zonalarda tadbirkorlik faoliyatini huquqiy tartibga solishni takomillashtirish. Yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – T., 2018. – 13-b.
14. Ostonoqulov A. A. Erkin iqtisodiy zonalarda buxgalteriya hisobi va auditni takomillashtirish. 08.00.08. Iqtisod fanlari bo'yicha PhD ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dissertatsiya. – T.: 2017. – 12-b.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Telefon: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining

2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

